

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Andra kammaren.

Nr 2.

Måndagen den 12 januari.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsman Oskar Olsson från Broberg i Bohus län till följd av fall och stöt i bakhuvudet ådragit sig en hjärnskakning samt sannolikt en fissura basis cranie och att han till följd härav ej kan inställa sig till riksdagsarbetet sannolikt åtminstone på 2:ne veckor intygas härmed på heder och samvete.

Broberg den 9 januari 1920

S. Kempe,
provinsialläkare.

§ 2.

Föredrogs en från herr Svensson i Eggelstad inkommen, den 9 innevarande januari dagtecknad ansökning om ledighet från riksdagsgöromålen under 4 dagar; och blev berörda ansökning av kammaren bifallen.

§ 3.

På hemställan av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten torsdagen den 15 och suppleanter i samma utskott fredagen den 16 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag tar mig friheten föreslå, att kammaren måtte besluta utse suppleanter i nu föreslagna utskott till ett antal av två utöver de ordinarie ledamöterna.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 4.

Herr talmannen och kammarens herrar ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen.

Andra kammarens protokoll 1920. Nr 2.

Hans Maj:t Konungen öppnade där riksdagen med ett tal, var-
efter hans excellens herr statsministern *Edén* uppläste Kungl. Maj:ts
berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sam-
manträde sig tilldragit.

Efter det första kammarens talman framfört första kammarens
undersåtliga vördnad, framträdde andra kammarens talman och ytt-
rade:

Eders Majestät.

Av Eders Majestäts tal framgår, att den så länge efterlängtade
världsfreden nu är en verklighet, om än mycket återstår att ordna,
innan fullt fredliga förhållanden råda i hela världen.

Vi må hoppas, att nationernas förbund nu må komma till stånd
med sådant innehåll, att världen härefter befrias från ett upprepande
av de rysligheter den nu genomgått.

Sker detta och om därtill den organisation förverkligas, vartill
grunden lades på den stora konferensen i Washington, då har värld-
den gjort ett stort framsteg. Denna organisation, vars närmare ut-
formning kommer att verkställas på ett möte i Paris redan under
denna månad, skall, som känt är, ha till uppgift att åstadkomma
en så vitt möjligt enhetlig sociallagstiftning, som spänner över hela
världen. Kan denna stora tanke förverkligas, då är en ouppskatt-
bar vinst ernådd, en vinst, som folkens uppoffringar under världs-
kriget dock gjort sig fullt förtjänt utav.

Av de reformer för vårt eget inre liv, som i Eders Majestäts
tal nyss bebådats, skola åtgärderna till förbättring av bostadsför-
hållandena tacksamt uppskattats av svenska folket, och samma känsla
skall möta varje förslag, som avser förbättring i våra invaliders och
åldringars pensionering. Såsom ytterst välbetänkt måste den till-
tänkta förbättringen i statstjänarnas löneförhållanden betraktas.

Andra kammaren skall som alltid söka bidra till ernående av
goda och lyckliga resultat för Sveriges land och folk.

Med sann förvisning härom frambär jag inför Eders Majestät
kammarens undersåtliga vördnad.

Härpå fingo talmännen vardera mottaga ett exemplar av Kungl.
Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov
ävensom ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition, nr 2, om tilläggs-
stat till riksstaten för år 1920, varefter ceremonien på rikssalen av-
slutades; och återvände herr talmannen och kammarens ledamöter
därefter till kammarens samlingsrum.

§ 5.

Herr *Olsson* i Kullenbergstorp avlämnade en av honom *m. fl.*
undertecknad motion, nr 1, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående
vidtagande av vissa åtgärder för en mera ingående granskning av
statskommissionernas förvaltning m. m.

Nämnda motion blev på begäran bordlagd.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts denna dag på rikssalen avlämnade propositioner:
nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov; och
nr 2, om tilläggsstat till riksstaten för år 1920;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit; justitieombudsmannens ämbetsberättelse; samt militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 7.

Herr statsrådet *Löfgren* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen den 7 innevarande januari med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet *Bror August Petrén* att under innevarande års lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet,

dels ock Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen likaledes av den 7 januari, i vilken skrivelse Kungl. Maj:t åskade, att särskilda deputerade måtte, jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen, av riksdagen utväljas för att med Konungen överlägga.

Kammaren beslöt att lägga Kungl. Maj:ts ovanberörda skrivelser till handlingarna, varjämte underrättelse om innehållet i förstnämnda skrivelse skulle meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hava inseendet över riksdagens kansli.

Härefter beslöt kammaren på förslag av herr talmannen att onsdagen den 15 dennes företaga val av deputerade, på sätt Kungl. Maj:t begärt.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 13 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsmannen C. J. Johansson, Olstorp, på grund av *Carbunculus nuchae* tills vidare är oförmögen deltaga i riksdagsarbetet, intygas härmed på heder och samvete.

Stockholm den 12 januari 1920.

Sigurd Wikström,
leg. läkare.

§ 2.

Herr statsrådet *Palmstierna* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 3, angående ändrad organisation av statsdepartementen;

nr 4, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken;

nr 5, angående avsättande till nationalpark av ett område vid berget Vaddetjåkke i närheten av Torne träsk;

nr 6, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 7, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 8, angående pensioner från statens domäners fond åt vissa extra befattningshavare vid skogsstaten;

nr 9, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 10, angående utbetalande av visst statslån från egnahems-lånefonden till Kungsörs egnahemsförening u. p. a.; och

nr 11, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Nämnda propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 3.

Herr talmannen anmälde, att herr Karlsson i Sandviken denna dag intagit sin plats i kammaren.

§ 4.

Jämlikt beslut den 10 innevarande januari företogs nu val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

- herr *Branting*,
- » *Lindman*, och
- » *Pettersson* i Södertälje,

en var med 172 röster.

§ 5.

Vid härefter anställt val av de två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli, blevo därtill valda:

- herr *Waldén*, och
- » *Hederstierna*,

vardera med 115 röster.

§ 6.

Vidare företogs val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning; och utsågos därvid:

- herr *Andersson* i Knäppinge,
- » *Borg*,
- » *Brännström*,
- » *Eriksson* i Stockholm,
- » *Hansson* i Stockholm,
- » *Jönsson* i Revinge,
- » *Kjellberg* och
- » *Månsson* i Erlandsro,

en var med 92 röster.

§ 7.

Anställdes val av tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

- herr *Kristensson*,
- » *Lindvall* och
- » *Röing*,

en var med 94 röster.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 4, 5, 6 och 7 här ovan omförmälda valen.

§ 9.

Avgåvos följande motioner nämligen av

herr *Sjölander*, nr 2, om upphävande av samtliga ännu gällande bestämmelser i tjänstehjónsstadgan;

herr *Olsson* i Rösta, nr 3, om ändrad lydelse av 2 § andra stycket i lagen om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse;

herr *Sommelius*:

nr 4, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående insättande av en svensk ångfärja i trafik mellan Hälsingborg och Hälsingör; och

nr 5, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående restauration av Leckö slott; samt

herr *Hage*, nr 6, om ändrad lydelse av § 24 i förordningen om landsting.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Herr talmannen anmälde, att herrar *Mossberg*, *Edberg* och *Svensson* i Långelanda denna dag intagit sina platser i kammaren.

§ 11.

Ordet lämnades härefter till herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig föreslå, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 måtte uppföras sist på föredragningslistan för morgondagens plenum.

Ifrågavarande hemställan bifölls.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.43 f. m.

In fidem
Per Cronvall.

fullmakt av innehåll att, sedan riksdagsmannen Verner Vilhelm Hedlund blivit utsedd till ledamot av riksdagens andra kammare för Medelpads valkrets för en tid av tre år, räknade från och med den 1 januari år 1918, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 67 § av lagen om val till riksdagen landstingsmannen Helmer Lagerkvist blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari år 1921.

Vid den granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämföras den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

Sven Hagströmer.

Jämföras det protokollen lades till handlingarna, godkände kammaren de däri omnämnda fullmakterna samt förklarade herrar Elldin och Lagerkvist behöriga till riksdagsmannakallets utövande.

Herr talmannen tillkännagav, att herrar Elldin och Lagerkvist denna dag intagit sina platser i kammaren.

§ 3.

Herr talmannen anmälde, att herr Danielsson inställt sig vid riksdagen.

§ 4.

Herr statsrådet *Löfgren* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 15, med förslag till ny giftermålsbalk m. m.

Denna proposition blev på begäran bordlagd.

§ 5.

Enligt därom av kammaren den 12 i denna månad fattat beslut företogs nu val av de särskilda deputerade, som Kungl. Maj:t i skrivelse den 7 dennes äskat, att riksdagen måtte jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen utvälja för att med Konungen överlägga.

Därvid avlämnades 177 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan-nämnda personer i följande ordning:

- herr *Branting*,
- » *Lindman*,
- » vice talmannen *Hamilton*,
- » *Larsson* i Västerås,

herr *Eriksson* i Grängesberg och
» *Magnusson* i Tumbult.

Dessa personer hade alltså blivit utsedda till deputerade.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att under rättelse om valet skulle genom utdrag av protokollet meddelas riksdagens kanslideputerade med anmodan till dem att låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om det verkställda valet.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omnämnda valet och vad kammaren i sammanhang därmed beslutat.

§ 7.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

§ 8.

Herr *Olssons* i Kullenbergstorp *m. fl.* på kammarens bord liggande motion, nr 1, som nu föredrogs, hänvisades till tillfälligt utskott.

§ 9.

Vidare föredrogs justitieombudsmannens vid innevarande års riksdag avgivna ämbetsberättelse; och hänvisades därvid framställningarna angående tillfälligt anslag till bestridande av expenser vid justitieombudsmansexpeditionen samt kostnader för justitieombudsmannens ämbetsresor, angående förhöjning av de till befordrande av göromålets gång inom justitieombudsmansexpeditionen *m. m.* anvisade anslag, angående avlöningsvillkoren för en sekreterare vid justitieombudsmansexpeditionen och angående dyrtidstillägg under år 1920 åt befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen till bankoutskottet samt berättelsen i övrigt till behandling av lagutskott.

Tryckfrihetskommitterades berättelse lades till handlingarna.

§ 10.

Efter härpå skedd föredragning av militieombudsmannens vid innevarande års riksdag avgivna ämbetsberättelse hänvisades framställningarna angående förhöjning av de till befordrande av göromålets gång, till expenser och till resekostnader anvisade anslag samt angående dyrtidstillägg under år 1920 åt befattningshavare vid mili-

tieombudsmansexpeditionen till bankoutsittet samt berättelsen i övrigt till behandling av lagutskott.

§ 11.

Föredrogs Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 3, angående ändrad organisation av statsdepartementen; och hänvisades densamma, i vad den avsåge jordbruksdepartementet, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Härefter föredrogs var för sig övriga å kammarens bord liggande propositioner; och överlämnades därvid

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 4, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken;

nr 5, angående avsättande till nationalpark av ett område vid berget Vaddetjåkke i närheten av Torne träsk;

nr 6, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; och

nr 7, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

Till bankoutsittet propositionen, nr 8, angående pensioner från statens domäners fond åt vissa extra befattningshavare vid skogsstaten; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 9, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 10, angående utbetalande av visst statslån från egnahemslånefonden till Kungsörs egnahemsförening u. p. a.; och

nr 11, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

§ 12.

Vidare föredrogs var efter annan de på bordet liggande motionerna; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 2, av herr *Sjölander*; och

nr 3, av herr *Olsson* i Rösta;

till tillfälligt utskott motionerna nr 4 och 5, av herr *Sommelius*;
samt

till konstitutionsutskottet motionen nr 6, av herr *Hage*.

§ 13.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 13 januari 1920.

Sedan kammarens plenum denna dag avslutats, sammanträdde med herr talmannen de ledamöter av kammaren, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, till fullgörande av berörda uppdrag.

Därvid beslöts till en början, att kanslitjänstemännen skulle utgöras av sex förste notarier, aderton notarier, en förste kanslist, en registrator och sex kanslister.

Härefter genomgingos de ingivna ansökningshandlingarna, varefter herrar deputerade antogs till:

förste notarier:

sekreteraren *T. Hedrén*,
sekreteraren *G. Tägtström*,
ombudsmannen, juris kandidaten *C. F. Schött*,
sekreteraren *R. Hellberg*,
revisorn *E. Lindblad* och
extra förste revisorn *E. Lindström*;

notarier:

filosofie licentiaten, teologie kandidaten *A. H. F. Reuter*,
aktuarien, filosofie kandidaten *I. Arnoldsson*,
revisorn *F. Blom*,
sekreteraren *E. Frigell*,
registratorn *P. B. Romare*,
kammarskrivaren *A. Michal*,
kanslirådet *L. Norrman*,
aktuarien, filosofie kandidaten *G. A. K. Dahlén*,
förste kanslisekreteraren, juris kandidaten *C. O. H. Humble*,
e. o. hovrättsnotarien *E. H. Wallin*,
e. o. hovrättsnotarien, juris kandidaten *A. Elmström*,
amanuensen, filosofie kandidaten *E. Bergendal*,
kamreraren *P. Sterne*,
rotemannen, e. o. hovrättsnotarien *M. D. Hjertstrand*,
telegrafassistenten *E. Dahlén*,
filosofie kandidaten *H. Heimbürger*,
e. o. hovrättsnotarien, juris kandidaten *G. J. T. Karlgren* och
juris studeranden *E. Hedelius*;

förste kanslist:

notarien, juris kandidaten *O. M. F. Seth*;

registrator:

sekreteraren *P. A. W. Hammarskiöld*; samt

kanslister:

kammarrättsnotarien *N. J. Bagge*,
juris studeranden *L. Lindblad*,
telegrafassistenten *A. H. Gärden*,
sekreteraren *C. A. J. Björkman*,
e. o. hovrättsnotarien, juris kandidaten *S. J. I. Åkerblad* och
filosofie magistern *L. Wistrand*.

Det skulle åligga de antagna kanslisterna att vid behov tjänstgöra jämväl vid diskussionsprotokollet.

Här skulle antecknas, att Seth, Hammarskiöld och Bagge redan den 7 samt E. Lindblad, Reuter och Arnoldsson redan den 10 innevarande januari på särskild anmodan inträtt i tjänstgöring hos kammaren.

Beträffande därefter vaktbetjäningen beslöto herrar deputerade, att sexton vaktmästare skulle anställas hos kammaren; och blevo härefter till vaktmästare att tjänstgöra tillsvidare under innevarande riksdag antagna *C. E. G. Carlberg*, *E. M. Wistrand*, *J. V. Uppgren*, *C. J. F. Svensson*, *H. E. E. Eklund*, *C. H. Björklund*, *W. Zetterqvist*, *A. Hj. Lindgren*, *E. E. Johansson*, *E. Andersson*, *G. A. Zeffler*, *J. H. Sahlberg*, *C. G. Rilén*, *P. G. H. Jansson*, *S. W. Hellborg* och *L. Jönsson*.

Till förste vaktmästare förordnades Carlberg, och åt Wistrand uppdrogs att ombestyrta utdelning av ankommande postförsändelser.

Det skulle åligga de antagna vaktmästarna att vid behov och i den mån så ske kunde utföra jämväl annan tjänstgöring hos riksdagen.

Slutligen skulle här anmärkas, att Carlberg, Wistrand och Björklund redan den 5 samt de övriga vaktmästarna utom Jansson, Hellborg och Jönsson redan den 9 i denna månad börjat tjänstgöra hos kammaren.

Som ovan

In fidem
Per Cronvall.

§ 14.

Avgåvos följande motioner nämligen av

herr *Vennerström*, nr 7, om årligt understöd åt änkan *Helga Maria Larsson* och hennes minderåriga barn;

herr *Sandberg*, nr 8, om pension åt småskolläraren Johan Edvard Larssons änka Johanna Maria Larsson, född Olsson;

herr *Hage*, nr 9, med förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 25—27 i förordningen om landsting;

herr *Vennerström*, nr 10, om anslag till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar;

herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, nr 11, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående temporär nedsättning eller suspension av tullsatserna å för jordbruksproduktionen betydelsefulla industriartiklar;

herr *Anderson* i Knapasjö, nr 12, om viss ändring i de uti lagen om försäkring för olycksfall i arbete intagna bestämmelser om, vilka personer äro att anse såsom arbetare enligt nämnda lag;

herrar *Werner* och *Hansson* i Rättvik, nr 13, om upphävande av gällande legostadga för husbönder och tjänstehjon;

herr *Molin* i Aspa, nr 14, om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen;

herr *Sköld*, nr 15, om upphävande av gällande legostadga för husbönder och tjänstehjon;

herr *Molin* i Aspa, nr 16, om ändring i 6 § av lagen om rätt till jakt;

herr *Anderson* i Knapasjö, nr 17, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av statsbidrag för uppförande av allmänna samlingslokaler; och

herr *Vennerström m. fl.*, nr 18, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående verkställande av en ingående granskning utav kristidskommissionernas förvaltning.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 15.

Ordet lämnades härefter till herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig föreslå, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 måtte uppföras sist på föredragningslistan för morgondagens plenum.

Ifrågavarande hemställan bifölls.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag.

§ 17.

Herr talmannen meddelade, att herr Öberg nu inställt sig vid riksdagen.

§ 18.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 1, till Konungen angående val av deputerade att, jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen, med Konungen överlägga.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11,47 f. m.

In fidem
Per Cronvall.